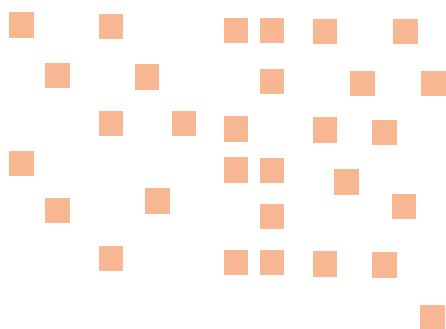

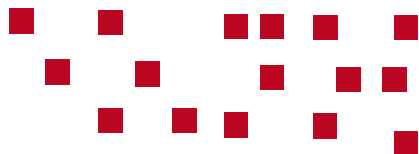
WENEZUELA

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

**Sytuacja bezpieczeństwa i zagrożenia
dla ludności cywilnej w Wenezueli**

**DPU-WIKP-424/118/2026
04.03.2026**

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji bezpieczeństwa w Wenezueli.

INFORMACJE DEMOGRAFICZNE

LUDNOŚĆ

31 mln.^[1]

SKŁAD ETNICZNY

W Wenezueli brak jest wyodrębnionych grup etnicznych. Większość mieszkańców pochodzi ze związków zawartych pomiędzy Europejczykami a Indianami południowoamerykańskimi i Afrykanami. Przeważająca część ludności ma udokumentowane pochodzenie europejskie (głównie hiszpańskie, portugalskie, włoskie i niemieckie).^[2]

SKŁAD RELIGIJNY

Katolicy 48,1%, protestanci 31,6% (ewangelicy 31,4%, adwentyści 0,2%), świadkowie Jehowy 1,4%, umbanda 0,7%, agnostycy 0,1%, ateści, 0,4%, inni ok. 17,8%.^[3]

USTRÓJ I SYTUACJA POLITYCZNA

USTRÓJ

Zgodnie z konstytucją z 1999 r., Boliwariańska Republika Wenezueli (hiszp. *República Bolivariana de Venezuela*), jest federalną republiką prezydencką.

Wenezuela była jednym z trzech krajów, które wyłoniły się po upadku Wielkiej Kolumbii w 1830 r. (pozostałe to Ekwador i Nowa Granada, która stała się Kolumbią). Przez większą część pierwszej połowy XX wieku Wenezuelą rządili wojskowi, którzy promowali przemysł naftowy i pozwalali na pewne reformy społeczne. Dojście do władzy i sprawowanie rządów przez Hugo Chaveza, prezydenta w latach 1999-2013, spowodowało coraz bardziej autorytarną kontrolę nad innymi gałęziami władzy. Ta

¹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Wenezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

² CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Wenezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

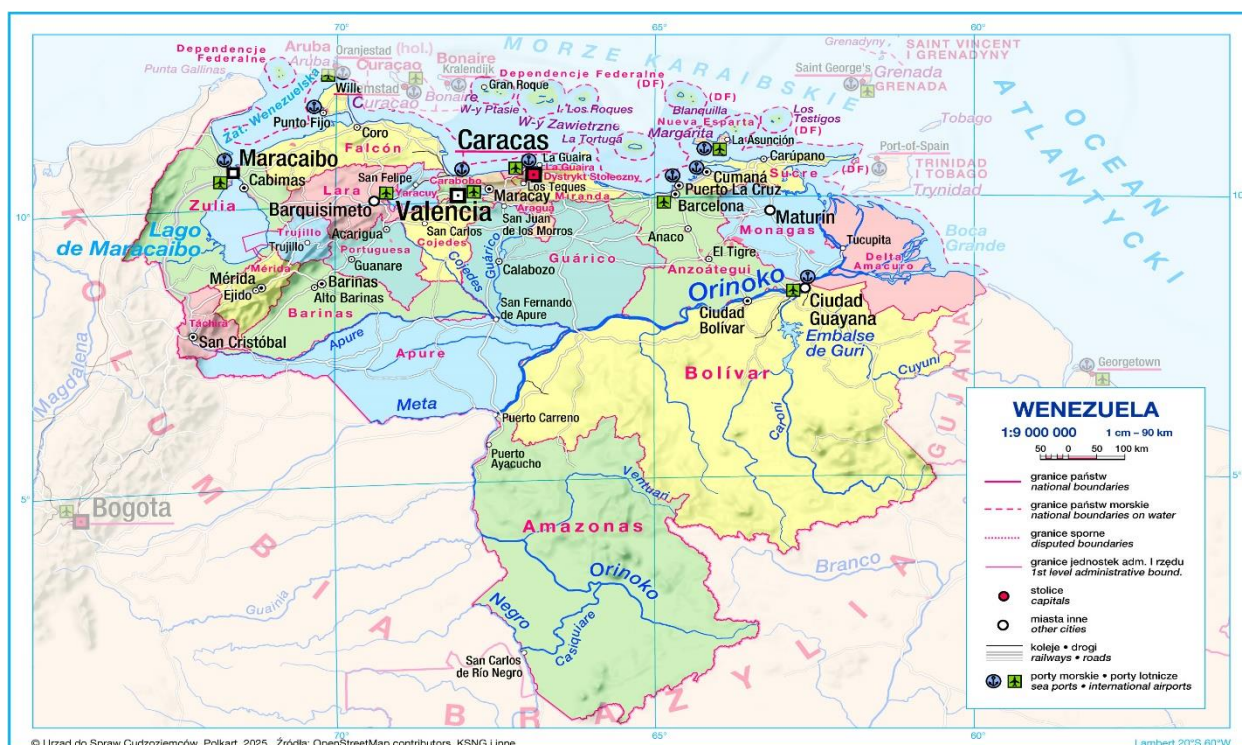
³ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Wenezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

niedemokratyczna tendencja utrzymywała się, również po dojściu do władzy Nicolasa Maduro.^[4]

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Terytorium Wenezueli dzieli się na 23 stany (*estados*), jeden Dystrykt Stołeczny (*distrito capital*), odpowiadający miastu Caracas, i dependencje federalne (*dependencias federales*), składające się z 11 federalnie kontrolowanych wysp łącznie z 72 pojedynczymi wyspami.^[5]

Stanami Wenezueli są: Amazonas, Anzoátegui, Apure, Aragua, Barinas, Bolívar, Carabobo, Cojedes, Delta Amacuro, Falcón, Guárico, Lara, Mérida, Miranda, Monagas, Nueva Esparta, Portuguesa, Sucre, Táchira, Trujillo, Vargas, Yaracuy i Zulia. Stany podzielone są na 335 gmin (*municipios*), które z kolei dzielą się na ponad tysiąc parafii (*parroquias*).^[6]

Mapa. Podział administracyjny Wenezueli.

⁴ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

5 CIA (Central Intelligence Agency), *The World Factbook*, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

⁶ CIA (Central Intelligence Agency), *The World Factbook*, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

STRUKTURA WŁADZY

GŁOWA PAŃSTWA

Władzę wykonawczą w Wenezueli sprawuje prezydent, który jest jednocześnie szefem rządu. Jest wybierany na sześcioletnią kadencję w wyborach powszechnych (nie ma ograniczenia kadencji). Mianuje wiceprezydentów i ministrów. Prezydent pełni funkcję zarówno głowy państwa, jak i szefa rządu.^[7]

Ostatnie wybory odbyły się 28 lipca 2024 r. (następne odbędą się w 2030 r.). Oficjalne wyniki prezydenckich wyborów z 2024 r. są kwestionowane; **Nicolas MADURO Moros** (PSUV) został ogłoszony zwycięzcą przez kontrolowaną przez MADURO Krajową Radę Wyborczą miał zdobyć 52% głosów, **Edmundo GONZÁLEZ Urrutia** (Niezależny) 43,2%, **Luis Eduardo MARTÍNEZ** (AD) 1,2%, inni 3,6%. Dowody wskazują na to, że najwięcej głosów zdobył Gonzalez Urrutia.^[8]

Stany Zjednoczone nie uznały Nicolasa Maduro Morosa za prezydenta Wenezueli; Stany Zjednoczone uznały, że Edmundo Gonzalez zdobył najwięcej głosów w wyborach prezydenckich 28 lipca 2024 r., ponieważ przytłaczające dowody, w tym ponad 80% arkuszy z wynikami otrzymanych bezpośrednio z lokali wyborczych, wskazywały, że Gonzalez zdobył najwięcej głosów, z niemożliwą do pokonania przewagą.^[9]

3 stycznia 2026 r. Stany Zjednoczone usunęły w operacji wojskowej Nicolasa Maduro Morosa ze stanowiska przywódcy kraju. Tymczasowym prezydentem została **Delcy Eloísa RODRÍGUEZ** (od 5 stycznia 2025 r.) i oczekuje się, że pozostanie na swoim stanowisku w okresie przejściowym. Data kolejnych wyborów nie jest znana.^[10]

RZĄD I PREMIER

Prezydent jest jednocześnie głową państwa i szefem rządu.^[11]

PARLAMENT I WYBORY PARLAMENTARNE

Władzę ustawodawczą w Wenezueli sprawuje jednoizbowe Zgromadzenie Narodowe **Asamblea Nacional**, składające się z 277 deputowanych (liczba miejsc w parlamencie została zwiększona z 67 do 277 w 2020 r.), wybieranych w wyborach powszechnych na pięcioletnią kadencję. Deputowani i zastępcy wybierani są w poszczególnych stanach. Ich liczba zależna jest od liczby mieszkańców stanów.^[12]

⁷ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

⁸ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

⁹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

¹⁰ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

¹¹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

¹² CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

Ostatnie wybory parlamentarne odbyły się 25.05.2025 r. Kilka grup opozycyjnych wezwało ludność do bojkotu wyborów w związku z fałszowaniem wyników wyborów prezydenckich. W wyborach startowała jednak frakcja opozycji frakcja, na czele której stali dwukrotny kandydat na prezydenta Henrique Capriles i gubernator stanu Zulia Manuel Rosales. Wezwali oni ludzi do głosowania, aby uniknąć wykluczenia opozycji z wszelkich struktur władzy.^[13]

Partia Maduro Zjednoczona Socjalistyczna Partia Wenezueli (Partido Socialista Unido de Venezuela - PSUV) oraz jej koalicjanci zdobyli 82,68% głosów. Rządząca koalicja wygrała także 23 z 24 stanowisk gubernatorów stanowych. W niektórych stanach wybory mogło zbojkotować ok. 80% osób upoważnionych do głosowania.^[14]

Rząd Wenezueli dokonał również rewizji granic okręgów wyborczych, aby wybrać gubernatora i ośmiu przedstawicieli z Essequibo, bogatego w ropę regionu, który jest przedmiotem sporu między Caracas a Gujaną. Gujana administruje regionem od dziesięcioleci, ale Caracas grozi częściową aneksją.^[15]

SYSTEM PRAWNY

W Wenezueli obowiązuje system prawa cywilnego oparty na hiszpańskim kodeksie cywilnym.^[16]

KARA ŚMIERCI

Prawo Wenezueli nie przewiduje kary śmierci. Nie jest ona orzekana ani wykonywana. Wenezuela jest pierwszym krajem, który całkowicie zniósł karę śmierci w 1863 r.^{[17][18]}

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

ANALIZA STATYSTYCZNA

Według danych ACLED w Wenezueli w wyniku różnego rodzaju incydentów związanych z naruszeniem bezpieczeństwa zginęło łącznie w 2023 r. 618 osób, w 2024 r. – 536 osób zaś od początku 2025 r. do 10.10.2025 r. - 343 osoby. Większość ofiar to członkowie gangów, grup colectivo oraz cywile.^[19]

¹³ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

¹⁴ Al. Jazeera, Venezuela election results: Who lost, won and what next?, 26.05.2025, <https://www.aljazeera.com/news/2025/5/26/venezuela-election-results-who-lost-won-and-what-next>

¹⁵ Al. Jazeera, Venezuela election results: Who lost, won and what next?, 26.05.2025, <https://www.aljazeera.com/news/2025/5/26/venezuela-election-results-who-lost-won-and-what-next>

¹⁶ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

¹⁷ Amnesty International, Venezuela Overview, <https://www.amnesty.org/en/location/americas/south-america/venezuela/>

¹⁸ Wikipedia, Capital punishment in Venezuela, https://en.wikipedia.org/wiki/Capital_punishment_in_Venezuela

¹⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Venezuela, data od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

W wyniku operacji wojskowej administracji Trumpa w Wenezueli na początku stycznia 2026 r. zginęło około 100 osób, a dziesiątki odniosły obrażenia.^[20]

W 2018 r., gdy rozpoczynano tworzenie projektu ACLED nie włączano przemocy gangów jako czynnika wpływającego na działania państwa w zakresie bezpieczeństwa publicznego, jednak w związku ze statystykami oraz pogarszającą się sytuacją polityczną, społeczną i ekonomiczną w Wenezueli nastąpiło umacnianie się gangów (szczególnie w okresie coronavirusa-19), dlatego uznano, że Wenezuela należy do krajów, w których przemoc gangów kwalifikuje się jako przemoc polityczna i jest uwzględniona w powyższej statystyce.^[21]

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI BEZPIECZEŃSTWA

Za bezpieczeństwo w Wenezueli odpowiadają siły Narodowe Boliwariańskie Siły Zbrojne (*La Fuerza Armada Nacional Bolivariana - FANB*). Składają się z piechoty, piechoty morskiej, lotnictwa, milicji wojskowej (wraz z oddziałem cywilnych ochotników) i Gwardii Narodowej.^[22]

Są one odpowiedzialne za zapewnienie niepodległości, suwerenności i integralności terytorialnej Wenezueli, ale pomagają również w utrzymaniu bezpieczeństwa wewnętrznego, prowadzą misje antynarkotykowe, przyczyniają się do rozwoju społeczno-gospodarczego kraju i zapewniają pomoc humanitarną w przypadku katastrof. Wojsko prowadzi operacje bezpieczeństwa wewnętrznego w dużych częściach kraju przeciwko nielegalnym grupom zbrojnym działającym w regionie przygranicznym Kolumbii i innych obszarach. Armia Wenezueli ma bliskie powiązania z Chinami i Rosją, w tym zakupuje od tych krajów broń i otrzymuje wsparcie techniczne.^[23]

FANB są rozmieszczone w całym kraju w jednym morskim i siedmiu geograficznych regionalnych dowództwach znanych jako Integralne Strategiczne Regiony Obrony (*Regiones Estrategicas de Defensa Integral - REDI*), które są upoważnione do zaspokajania potrzeb obronnych, bezpieczeństwa, społecznych i gospodarczych odpowiednich obszarów odpowiedzialności; REDI są podzielone na strefy i komendy stanowe. Gwardia Narodowa jest również zorganizowana w komendy regionalne.^[24]

Wojsko wenezuelskie odgrywa dużą rolę w gospodarce i polityce kierując wieloma firmami prywatnymi i spółkami państwowymi, kontroluje także część ministerstw.^[25]

²⁰ Al Jazeera, Trump says US role in Venezuela could last for years, 08.01.2026, <https://www.aljazeera.com/news/2026/1/8/trump-says-us-could-run-venezuela-for-years-report> <https://www.aljazeera.com/news/2026/1/8/trump-says-us-could-run-venezuela-for-years-report>

²¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Armed Groups in Venezuela, 2.11.2024, <https://acleddata.com/knowledge-base/aced-methodology-for-coding-armed-groups-in-venezuela/>

²² CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

²³ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

²⁴ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

²⁵ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

Milicja wojskowa jest podzielona na służbę rezerwową, komponent straży terytorialnej składający się z lokalnych batalionów i oddziałów oraz siły straży przybrzeżnej.^[26]

W Wenezueli istnieje również policja podlegająca Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, Sprawiedliwości i Pokoju.^[27]

Wenezuela rości sobie prawo do gęsto zalesionego regionu Essequibo, który zajmuje około dwóch trzecich terytorium Gujany. Wenezuela od dawna zgłasza pretensje do tej ziemi, która jej zdaniem w hiszpańskim okresie kolonialnym znajdowała się w jej granicach. W 2015 r. zainteresowanie Wenezueli regionem Essequibo znacząco wzrosło po odkryciu tam w 2015 r. bogatych złóż ropy naftowej i gazu ziemnego. 3 grudnia 2023 r. w Wenezueli zostało zorganizowane referendum, w którym Wenezuelczycy odpowiadali na pytania, czy zgadzają się na utworzenie w regionie Essequibo nowego państwa, nadania jego ludności obywatelstwa wenezuelskiego i "wpisanie tego państwa na mapę terytorium Wenezueli". Władze wyborcze Wenezueli ogłosiły, że wyborcy masowo poparli w referendum zorganizowanym przez prezydenta Nicolasa Maduro przejęcie kontroli nad częścią sąsiedniej Gujany. Po referendum Maduro wezwał do rozpoczęcia eksploatacji surowców naturalnych w tym regionie i zapowiedział szereg działań mających na celu przejęcie kontroli nad Essequibo, w tym wydawanie wenezuelskich dokumentów tożsamości lokalnej ludności. W reakcji na działania podejmowane przez władze w Caracas, rząd Gujany podjął decyzję o zainicjowaniu manewrów wojskowych w rejonie przygranicznym z Wenezuelą. W styczniu 2024 r. Wenezuela i Gujana zgodziły się na pokojowe rozwiązanie sporu. Mimo to, reżim w Caracas zwiększa obecność wojskową w pobliżu tego obszaru.^{[28][29][30][31]} Według przedstawicieli wojska wenezuelskiego Maduro czynił przygotowania militarne do przejęcia Essequibo.^[32]

W sprawie działań Wenezueli toczy się postępowanie przed Międzynarodowym Trybunałem Sprawiedliwości (MTS). Działania te podjęto pomimo nakazu sądowego z 2023 roku, nakazującego Caracas powstrzymanie się od wszelkich działań, które mogłyby zmienić status quo tego terytorium. Rząd Wenezueli oświadczył, że nie uznaje uprawnień sądu w tej sprawie.^[33]

²⁶ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

²⁷ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

²⁸ Gazeta prawna, Wenezuela gromadzi swoje wojsko przy granicy z Gujaną. Będzie konflikt?, 13.02.2024, <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/swiat/artykuly/9430910,wenezuela-gromadzi-swoje-wojsko-przy-granicy-z-gujana-bedzie-konflikt.html>

²⁹ TVN24, "Egzystencjalne zagrożenie". Wenezuela zagłosowała za przejęciem ponad połowy terytorium sąsiedniego państwa, 04.12.2024, <https://tvn24.pl/swiat/wenezuela-referendum-ws-przejecia-essequibo-ponad-polowy-terytorium-gujany-wyniki-konsekwencje-st7502807>

³⁰ TVN24, Wenezuelski dyktator pyta obywateli, czy chcą przyłączenia bogatego w ropę regionu sąsiedniego kraju, 03.12.2024, <https://tvn24.pl/swiat/wenezuela-gujana-referendum-o-zajeciu-regionu-essequibo-st7497244>

³¹ Defence24.pl, Masowe poparcie ludności Wenezueli dla planów przejęcia części Gujany, 04.12.2023, <https://defence24.pl/geopolityka/masowe-poparcie-ludnosci-wenezueli-dla-planow-przejecia-czesci-gujany>

³² Dialogo Americas, Maduro Stokes Up Essequibo Conflict to Gain Legitimacy, 13.03.2025, <https://dialogo-americas.com/articles/maduro-stokes-up-essequibo-conflict-to-gain-legitimacy/>

³³ Al. Jazeera, Venezuela election results: Who lost, won and what next?, 26.05.2025, <https://www.aljazeera.com/news/2025/5/26/venezuela-election-results-who-lost-won-and-what-next>

Według analityków, skutki interwencji wojskowej administracji Trumpa ze stycznia 2026 r. mogą zamrozić długotrwałe roszczenia terytorialne Wenezueli do bogatego w ropę terytorium Essequibo.^[34]

W samej Wenezueli nie są prowadzone operacje wojskowe na dużą skalę, a podejmowane działania mają charakter mniejszych operacji takich jak wymiana ognia z grupami przestępczymi. ACLED wymienia tylko jeden przypadek ataków z powietrza, które miały miejsce w sierpniu 2024 r. w gminie Acevedo (Caucagua, Miranda). Wenezuelskie siły powietrzne przeprowadziły naloty na obszary kontrolowane przez gang Tren del Llano w ramach trwającej operacji bezpieczeństwa przeciwko tej grupie.^[35]

Interwencja USA. W nocy 3 stycznia 2026 r. Stany Zjednoczone przeprowadziły naloty na Wenezuelę, w tym stolicę Caracas. Wkrótce potem Donald Trump ogłosił, że siły amerykańskie pojechały prezydenta Wenezueli, Nicolása Maduro, i jego żonę, Cilię Flores, i wywiozły ich z kraju. Para prezydencka ma stanąć przed sądem za udział w narkotykowym terroryzmie.^[36]

Atak i bezprecedensowe pojęcie urzędującego prezydenta były następstwem miesięcy intensywnej kampanii nacisków USA na Wenezuelę. Marynarka wojenna USA zgromadziła od września 2025 r. ogromną flotę u wybrzeży Wenezueli, przeprowadziła naloty na rzekomo przewożące narkotyki statki na Karaibach i Pacyfiku oraz przejęła wenezuelskie tankowce. W atakach na statki zginęło co najmniej 110 osób, co zdaniem organizacji praw człowieka może być uznane za zbrodnie wojenne. Trump przedstawił motywy działań militarnych. Powiedział, że celem było przejęcie kontroli nad wenezuelską infrastrukturą naftową przez amerykańskie firmy.^[37] Brak uzasadnienia prawnego dla tej operacji wojskowej spotkał się z dużą krytyką ze strony społeczności międzynarodowej.^[38]

Interwencja USA nie wywołała w Wenezueli masowej mobilizacji potępiającej tę akcję, co świadczy o powszechnym niezadowoleniu z administracji Maduro. ACLED odnotowuje jedynie kilka protestów domagających się uwolnienia Maduro, prowadzonych głównie przez pracowników rządowych i osoby związane z partią rządzącą, i to tylko w Caracas.^[39]

Obecnie prezydent Rodríguez musi zachować równowagę: unikać otwartej konfrontacji ze Stanami Zjednoczonymi i spełniać niektóre żądania Waszyngtonu, nie sprawiając przy tym wrażenia zbyt uległej, co nie wróżyłoby dobrze bardziej radykalnym frakcjom aparatu bezpieczeństwa, którego przywódcy – Vladimir Padrino – minister obrony i Diosdado Cabello – minister spraw wewnętrznych,

³⁴ CNBC, Meredith S., What Trump's Venezuela intervention means for Guyana's vast oil wealth, 12.01.2026, <https://www.cnbc.com/2026/01/12/oil-trump-venezuela-guyana-essequibo-territorial-dispute.html#>

³⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Venezuela, 1.01.2023-10-10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³⁶ The Guardian, Why has the US captured Venezuela's president and what happens next?, 04.01.2026, <https://www.theguardian.com/world/2026/jan/03/why-trump-us-attacked-caracas-captured-venezuela-president-nicolas-maduro>

³⁷ The Guardian, Monday briefing: Why the US moved to oust Venezuela's president, 05.01.2026, <https://www.theguardian.com/world/2026/jan/05/monday-briefing-why-the-us-moved-to-oust-venezuelas-president>

³⁸ Chatham House, The US capture of President Nicolás Maduro – and attacks on Venezuela – have no justification in international law, 04.01.2026, <https://www.chathamhouse.org/2026/01/us-capture-president-nicolas-maduro-and-attacks-venezuela-have-no-justification>

³⁹ ACLED, Q&A: How stable is post-Maduro Venezuela?, 12.01.2026, <https://acleddata.com/qa/qa-how-stable-post-maduro-venezuela>

sprawiedliwości i pokoju – otwarcie odrzucili interwencję USA, mogłaby wywołać gwałtowne walki o władzę.^[40]

Colectivos. Aby zdobyć poparcie społeczne, Chavez założył w 2001 r. organizacje społeczne o nazwie „Bolivarian Circles” zwane jako *colectivos*. Grupy te miały otrzymywać fundusze i broń bezpośrednio od rządu, aby atakować dysydenckich protestujących, a później przekształciły się w prorządowe milicje znane dziś jako *colectivos*. Niektóre *colectivos* są nadal nieuzbrojone i koncentrują się na swojej pierwotnej roli, jaką jest poprawa życia społeczności i organizowanie działań kulturalnych, wiele z nich jednak zwróciło się w stronę działalności przestępczej, takiej jak handel narkotykami, wymuszenia i nielegalny hazard. W niektórych miejscach, takich jak dzielnica 23 de Enero w Caracas, *colectivos* funkcjonują jako rodzaj „mikropaństw” i mogą nawet mieć wpływ na to, kiedy policja ma prawo wjazdu na ich teren.^[41] *Colectivos* mogą kontrolować podstawowe dobra na obszarach pod ich nadzorem np. wodę, gaz, środki transportu. Są również zaangażowane w dystrybucję subsydiowanej żywności, we współpracy z Lokalnymi Komitetami Zaopatrzenia i Produkcji (Comités Locales de Abastecimiento y Producción - CLAP), które zarządzają pomocą żywnościową od rządu, oraz Jednostkami Bojowymi Hugo Cháveza (Unidades de Batalla Hugo Chávez - UBCH), patriotycznymi grupami pod kierownictwem partii rządzącej, które mają bronić Chavismo. Dzieje się tak np. w stanie Lara.^[42]

Kolumbijskie grupy rebelianckie, takie jak **Rewolucyjne Siły Zbrojne Kolumbii (FARC)**, dla których rząd Wenezueli otwarcie wyraził poparcie, oraz ELN są również aktywne w Wenezueli. Grupy te działają i mają bazy w stanach wzdłuż zachodniej granicy Wenezueli - **Amazonas, Apure, Bolívar, Táchira i Zulia**. Grupy rebelianckie sprawują również faktyczną kontrolę nad niektórymi miastami w pobliżu granicy. Doniesienia wskazują, że zapewniają one podstawowe usługi mieszkańcom, pośredniczą w sporach o ziemię, a nawet karzą złodziei. Działalność przestępcza, w tym handel narkotykami i nielegalne wydobywanie się kluczowe do finansowania ich operacji.^[43]

ELN od dziesięcioleci jest obecne na terytorium Wenezueli, ale w ostatnich latach jej obecność w tym kraju nabiera coraz większego znaczenia, ponieważ operacje na terenie Kolumbii są ograniczane przez siły bezpieczeństwa tego kraju. Od 2017 r. ELN zwiększyła swoją obecność na granicy Wenezueli i Kolumbii, przejmując terytoria i obszary działalności przestępczej kontrolowane wcześniej przez FARC, aby opanować transgraniczny przepływ narkotyków i przemytu, rekrutować nowych członków spośród wenezuelskich migrantów oraz rości sobie prawa do złóż minerałów i strategicznych szlaków rzecznych. Posiada również bazy i wzmacnia swoje siły w **Barinas, Guárico, Lara i Falcón**.^[44] Aktualnie ELN jest obecne w 12 z 23 stanów Wenezueli, przy czym grupy te są szczególnie aktywne w stanie **Apure**. Wenezuelskie wojsko zostało rozmieszczone w regionie przygranicznym w celu

⁴⁰ ACLED, Q&A: How stable is post-Maduro Venezuela?, 12.01.2026, <https://acleddata.com/qa/qa-how-stable-post-maduro-venezuela>

⁴¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Armed Groups in Venezuela, 02.11.2024, <https://acleddata.com/knowledge-base/acledd-methodology-for-coding-armed-groups-in-venezuela/>

⁴² In Sight Crime, In Lara, Venezuela Criminal Colectivos Control Public Services, 25.04.2024, <https://insightcrime.org/news/in-lara-venezuela-criminal-colectivos-control-public-services/>

⁴³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Armed Groups in Venezuela, 02.11.2024, <https://acleddata.com/knowledge-base/acledd-methodology-for-coding-armed-groups-in-venezuela/>

⁴⁴ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

patrolowania przejść granicznych i dochodzi na tym obszarze do starć zarówno z oddziałami ELN, jak i FARC.^[45]

Wenezuela jest także obszarem działania **Boliwariańskich Sił Wyzwolenia (Fuerzas Bolivarianas de Liberación, FBL)**, znanych również jako **Patriotyczne Siły Wyzwolenia Narodowego (Las Fuerzas Patrióticas de Liberación Nacional, FPLN)** lub pod pseudonimem „**Boliches**”. Jest to grupa partyzancka pochodzenia wenezuelskiego założona w latach 80-tych. Przez ostatnie dwie dekady występowała jako obrońca „rewolucji boliwariańskiej” rozpoczętej przez byłego prezydenta Wenezueli Hugo Cháveza. Aktualnie grupa łączy działalność polityczną z przestępczą.^[46] Kontrola terytorialna, jaką FBL sprawuje nad kilkoma nieformalnymi przejściami granicznymi, umożliwiła jej czerpanie zysków z przemytu i wymuszeń, przepraw przez rzeki w celu przemytu bydła i benzyny z Wenezueli do Kolumbii.^[47]

Kolumbijskie ugrupowania zbrojne, takie jak Narodowa Armia Wyzwolenia (ELN) i niektóre frakcje dysydenckie Rewolucyjnych Sił Zbrojnych Kolumbii (FARC), prosperowały w stosunkowo sprzyjającym środowisku i przy politycznym wsparciu rządu Maduro. Ugruntowały swoją obecność w kraju, szczególnie w kluczowych korytarzach przemytu narkotyków wzdłuż granicy z Kolumbią, a także w pobliżu miejsc wydobywania złota i ropy naftowej, gdzie Trump wywiera presję na amerykańskie korporacje naftowe, aby zwiększyły swoją obecność i inwestycje.^[48]

W szczególności ELN i Centralny Sztab Generalny FARC zobowiązały się do obrony rewolucji boliwariańskiej w Wenezueli i mogą stawić zbrojny opór rządowi podporządkowanemu Waszyngtonowi. Jak dotąd ograniczały się one do wydawania oświadczeń potępiających ewakuację Maduro i sygnałów o przeniesieniu jego przywództwa do stanów graniczących z Wenezuelą.^[49]

Megabandas. W Wenezueli działają także dziesiątki zorganizowanych grup przestępczych. Megabandas (mega-gangi), które są silnie uzbrojonymi, wysoce zorganizowanymi gangami liczącymi co najmniej 50 członków. Coraz częściej biorą udział w handlu narkotykami, wymuszeniach, porwaniach i zabójstwach na zlecenie. Rozprzestrzenianie się megaband przypisuje się ubocznemu skutkowi inicjatywy „Strefa Pokoju” powstałej za rządu Maduro z 2013 r., w ramach której rząd zgodził się zawiesić operacje policyjne w wyznaczonych dzielnicach, zwanych „Strefami Pokoju”, pod warunkiem, że gangi zaprzestaną swojej działalności przestępczej i pomogą utrzymać pokój. Eksperci uważają, że zamiast doprowadzić do zmniejszenia przestępczości, brak policji w „strefach pokoju” stworzył warunki sprzyjające rozwojowi gangów i ich bezkarności.^[50]

Megabandy, takie jak **gang Tren de Aragua** w północno-środkowej Wenezueli, są kontrolowane przez przywódców gangów przetrzymywanych w więzieniu, czyli *pranes*, którzy odegrali kluczową rolę w tworzeniu tych grup. Niektóre z tych megaband mają kontrolę nad dużymi częściami terytorium i mogą działać w jednym

⁴⁵ Insight Crime, ELN in Venezuela, 28.01.2020, <https://insightcrime.org/venezuela-organized-crime-news/el-n-in-venezuela/>

⁴⁶ Insight Crime, Venezuela's Organized Crime Top 10 for 2023, 16.02.2023, <https://insightcrime.org/news/venezuelas-organized-crime-top-10-for-2023/>

⁴⁷ Insight Crime, FBL/FPLN, 14.02.2023, <https://insightcrime.org/venezuela-organized-crime-news/fbl/>

⁴⁸ ACLED, Q&A: How stable is post-Maduro Venezuela?, 12.01.2026, <https://acleddata.com/qa/qa-how-stable-post-maduro-venezuela>

⁴⁹ ACLED, Q&A: How stable is post-Maduro Venezuela?, 12.01.2026, <https://acleddata.com/qa/qa-how-stable-post-maduro-venezuela>

⁵⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Armed Groups in Venezuela, 02.11.2024, <https://acleddata.com/knowledge-base/aced-methodology-for-coding-armed-groups-in-venezuela/>

lub kilku stanach. Na przykład **gang El Coquí** kontroluje dzielnicę slumsów Cota 905 i jej społeczności w El Cementerio i La Vega w Caracas, obszar, na którym mieszka ponad 300 tys. osób. Prowadzone przez lata śledztwa wykazały, że niektórzy wysoko postawieni politycy mają bliskie powiązania z gangami *pranes* i *megabandas* oraz ułatwiają ich działalność przestępczą.^[51]

ACLED wymienia 31 zidentyfikowanych gangów, jako aktorów przemocy, oprócz niezidentyfikowanych uzbrojonych grup.^[52]

Do największych gangów Wenezueli należą:

- **Yeyko Masacre** (stan Zulia), **Wilexis Acevedo** (przedmieścia Caracas),
- **Tren de Guayana** (stan Bolívar),
- gang **Deiber Johan González**, *alias* **“Carlos Capa,”** (region Valles del Tuy w północno-środkowym stanie Miranda),
- **Organización R – OR** (stan Bolívar),
- **Las Claritas Sindicato** (Bolívar),
- **Tren de Aragua** (siedziba jego kierownictwa mieści się w więzieniu Tocarón).^[53]

Sindicatos – związki zawodowe lub syndykaty w języku hiszpańskim, niezwiązane z prawami pracowniczymi organizacje przestępcze, coraz częściej przejmują kontrolę nad regionami bogatymi w zasoby, w szczególności łukiem górniczym Orinoko w stanie Bolívar. Wzmocnione sojuszami z skorumpowanymi urzędnikami państwowymi *sindicatos* „określają, kto wchodzi i wychodzi z danego obszaru, narzucają zasady i wymierzają surowe kary tym, którzy je łamią”, czerpiąc jednocześnie zyski z działalności górniczej i haraczy. Te grupy przestępcze muszą również stawić czoła rosnącej konkurencji ze strony innych grup stosujących przemoc, takich jak kolumbijska grupa rebeliancka, **Narodowa Armia Wyzwolenia (ELN)**, która przejęła kontrolę nad częścią terytorium, nad którym wcześniej znajdowały się *sindicatos*.^[54]

Działalność i liczebność większości z tych grup – niegdyś utrzymujących dobre stosunki z rządem Maduro – uległy zmniejszeniu w ostatnich latach, ponieważ kryzys gospodarczy w Wenezueli ograniczył ich działalność przestępczą, a administracja Maduro doprowadziła do zmiany w kierunku bardziej radykalnego podejścia do przestępczości. Jest mało prawdopodobne, aby zorganizowane grupy przestępcze dążyły do odegrania aktywnej roli w transformacji politycznej kraju, ale zwiększają one wachlarz wyzwań bezpieczeństwa, z którymi mierzy się Wenezuela.^[55]

⁵¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Armed Groups in Venezuela, 02.11.2024, <https://acleddata.com/knowledge-base/aced-methodology-for-coding-armed-groups-in-venezuela/>

⁵² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Wenezuela, atakujący, 01.01.2023-10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool/>

⁵³ Insight Crime, Venezuela's Organized Crime Top 10 for 2023, 16.02.2023, <https://insightcrime.org/news/venezuelas-organized-crime-top-10-for-2023/>

⁵⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Armed Groups in Venezuela, 02.11.2024, <https://acleddata.com/knowledge-base/aced-methodology-for-coding-armed-groups-in-venezuela/>

⁵⁵ ACLED, Q&A: How stable is post-Maduro Venezuela?, 12.01.2026, <https://acleddata.com/qa/qa-how-stable-post-maduro-venezuela>

USTAWODAWSTWO SPECJALNE

Brak jest informacji wskazujących na to, by w Wenezueli obowiązywało obecnie ustawodawstwo specjalne typu: stan wojenny, operacja specjalna, godzina policyjna itp.

SYTUACJA LUDNOŚCI CYWILNEJ

ANALIZA STATYSTYCZNA

Według danych ACLED, w 2023 r. w różnego rodzaju incydentach śmierć poniosło 177 cywilów, z kolei w 2024 r. 156 ofiar cywilnych, zaś od 01.01.2025 r. do 10.10.2025 r. – 68.^[56]

Liczba cywilnych ofiar w czasie interwencji USA nie jest dokładnie znana. Według dostępnych źródeł liczba wszystkich ofiar może wynosić do 110, w tym wojska, pracowników Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, ochrony oraz przypadkowych osób cywilnych. Połowę ze wszystkich ofiar stanowili wojskowi wenezuelscy oraz kubańscy.^[57]

Mapa. Miejsca śmierci cywilów w Wenezueli w okresie: 01.09.2024-10.10.2025 (grafika wykonana przez WIKP w programie PowerBI, na podstawie danych ACLED i OpenStreetMap).^[58]

⁵⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Wenezuela, od 01.01.2023 do 10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁷ Interia Wydarzenia, Ujawnili listę zabitych przez USA. Więcej obcokrajowców niż Wenezuelczyków, 07.01.2025 r., <https://wydarzenia.interia.pl/zagranica/news-ujawnili-liste-zabitych-przez-usa-wiecej-obcokrajowcow-niz-w-nld,22505501>

⁵⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Wenezuela, civilians, 01.01.2023-10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

Prowincja (admin1)	Liczba zdarzeń	Liczba ofiar
Falcon	13	8
Barinas	10	5
Aragua	9	8
Guarico	9	7
Anzoategui	7	1
Apure	6	1
Tachira	6	0
Monagas	4	5
Yaracuy	4	0
Delta Amacuro	3	4
Merida	3	0
Portuguesa	3	0
Trujillo	3	0
Amazonas	2	0
Sucre	2	1
Cojedes	1	0
Dependencias Federales	1	0
Nueva Esparta	1	1
Suma	234	110

Tabela. Liczba śmiertelnych ofiar cywilnych w poszczególnych jednostkach administracyjnych Wenezueli w okresie: 01.09.2024-10.10.2025.^[59]

Wenezuela zajmuje 6 miejsce pod względem najwyższego wskaźnika zabójstw w Ameryce Łacińskiej. W 2024 r. w Wenezueli odnotowano prawie 26,2 zabójstw na 100 tys. mieszkańców, co oznacza spadek ze wskaźnika zabójstw wynoszącego 26,8 rok wcześniej. Od 2017 r., kiedy to osiągnął najwyższy poziom, wskaźnik zabójstw w Wenezueli spada z roku na rok.^[60]

Jako ogólne przyczyny wysokiej liczby zabójstw w Wenezueli wymienia się kryzys polityczny i gospodarczy, który podważył legitymację instytucji. Wojsko i policja zostały w dużej mierze zdyskredytowane. Mówi się, że państwowe agencje bezpieczeństwa zarówno dopuszczają się śmiertelnej przemocy, jak i ją ignorują. Bezkarność jest powszechna, szacuje się, że 92% zabójstw nie kończyło się wyrokiem skazującym.^[61]

⁵⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Wenezuela, civilians, 01.09.2024-10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁶⁰ Statista, Wenezuela: homicide rate 2014-2024, 04.03.2025, <https://www.statista.com/statistics/984669/homicide-rate-venezuela/>

⁶¹ Canadian Global Affairs Institute, Muggah R., Garzon J.C., Wenezuela's raging homicide epidemic is going unrecorded, 31.03.2017, <https://www.cgai.ca/opedmarch312017>

Badanie opinii publicznej wykazało również, że 80% Wenezuelczyków „bardzo” lub „częściowo” obawia się zabójstwa. Ten strach przed przemocą napędza kryzys migracyjny.^[62]

Analiza przypadków zabójstw zebranych przez ACLED wykazała, że w większości zająć motywy nie są znane, często jako przyczynę wymienia się wymuszenia (nie płacenie haraczu), w wielu przypadkach policja wiąże zabójstwa z działalnością wrogich gangów i przyczyny określa jako „wyrównywanie rachunków”.^[63]

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW ZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

DZIAŁANIA WOJENNE

W okresie od początku 2023 r. do początku lutego 2026 r. na terenie Wenezueli nie odnotowano działań zbrojnych, które wymierzone byłyby w ludność cywilną.

W 2024 r. Wenezuelskie siły powietrzne przeprowadziły tylko raz naloty na obszary kontrolowane przez gang Tren del Llano w Acevedo (Caucagua, Miranda), w ramach trwającej operacji bezpieczeństwa przeciwko tej grupie. Siedmiu mieszkańców w wyniku tej akcji zostało rannych i przewiezionych do szpitala na leczenie. Doszło również do zniszczenia mienia.^[64]

Wojsko i policja Wenezueli przeprowadzają co jakiś czas akcje skierowane przeciwko grupom zajmującym się handlem narkotykami. Około 13.03.2025 r. w Punta Canonera (Zulia) wojsko starło się z niezidentyfikowaną grupą zbrojną prowadzącą transport narkotyków, zabijając dwóch jej członków. W operacji tej współpracowały Krajowa Służba Antynarkotykowa (SUNAD), Krajowe Dowództwo Antynarkotykowe oraz Boliwariańska Policja Narodowa. Wojsko zniszczyło obiekt i aresztowało pięć osób. Władze skonfiskowały pięć prowizorycznych stoczní, dziesięć łodzi motorowych, jedenaście silników zaburtowych o mocy 300 KM, pięć telefonów komórkowych, dwa urządzenia GPS, dwa dodatkowe systemy GPS oraz 14 000 litrów paliwa. Odnotowano 2 ofiary śmiertelne.^[65]

Styczniowe ataki amerykańskie przeprowadzone zostały wyłącznie na cele wojskowe w czterech miejscach: kompleksie wojskowym Fort Tiuna, bazie lotniczej La Carlota, porcie La Guaira i lotnisku El Higuero. Oprócz tych czterech lokalizacji, raporty ze źródeł otwartych potwierdziły, że przeprowadzono dodatkowe mniejsze ataki na infrastrukturę komunikacyjną w El Volcán, a także na systemy obrony przeciwlotniczej w Catia La Mar i Forcie Guaicaipuro. Śmierci wśród cywilów były przypadkowe. Zidentyfikowano dwie ofiary śmiertelne, a budynki mieszkalne w Caracas zostały uszkodzone. Śledztwo Bellingcat wykazało, że jedna kobieta zginęła w wyniku eksplozji pocisku przeciwradiolokacyjnego AGM-88 w pobliżu bloku

⁶² Canadian Global Affairs Institute, Muggah R., Garzon J.C., Venezuela's raging homicide epidemic is going unrecorded, 31.03.2017, <https://www.cgai.ca/opedemarch312017>

⁶³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Venezuela, civilians, attack, 01.01.2023-12.09.2025, dane pobrano 17.09.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁶⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Venezuela, 01.01.2023-12.09.2025, dane pobrano 17.09.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁶⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Venezuela, 01.01.2023-10-10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

mieszkalnego w Catia La Mar. Według doniesień, kolejny cywil zginął w ataku sił amerykańskich na system łączności w pobliżu El Volcán.^[66]

DZIAŁANIA PARTYZANCKIE

W okresie od początku 2023 r. do 10.10.2025 r. odnotowano sporadyczne działania ELN i FARC wobec cywilów, głównie porwania. Nie odnotowano ofiar śmiertelnych.^[67]

DZIAŁANIA ODWETOWE

W okresie od początku 2023 r. do 12.09.2025 r. nie odnotowano ofiar cywilnych w wyniku operacji odwetowych przeprowadzanych przez członków sił zbrojnych Wenezueli.

SYTUACJA HUMANITARNA W STREFACH KONFLIKTU ZBROJNEGO

W 2025 r. utrzymywała się nadal trudna sytuacja ekonomiczna w Wenezueli, wynikająca nie tyle z kwestii bezpieczeństwa, ile ogólnej niewydolności państwa. Według szacunków ONZ, 7,6 do 19,6 miliona osób w Wenezueli nadal potrzebuje pomocy humanitarnej.^{[68][69]}

W 2024 r. UE przeznaczyła prawie 75 mln euro na pomoc humanitarną, aby odpowiedzieć na najpilniejsze potrzeby Wenezuelczyków.^[70] Pomocy udzielają organizacje międzynarodowe, w tym agencje ONZ oraz organizacje rządowe różnych krajów i organizacje pozarządowe lokalne i międzynarodowe.^[71]

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW NIEZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

TERRORYZM

W okresie od początku 2023 r. do października 2025 r. nie odnotowano ataków terrorystycznych w Wenezueli. Eksplozje do których doszło w tym czasie były związane z działalnością niezidentyfikowanych ugrupowań zbrojnych.^[72]

⁶⁶ CSIS (Centre for Strategic and International Studies), Imagery from Venezuela Shows a Surgical Strike, Not Shock and Awe, 09.01.2026, <https://www.csis.org/analysis/imagery-venezuela-shows-surgical-strike-not-shock-and-awe>

⁶⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Venezuela, civilians, attack, ELN, FARC, 01.01.2023-10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁶⁸ OHCHR (Office of the High Commissioner for Human Rights), Oral Update on Human Rights Situation in Venezuela, 20.03.2025, <https://reliefweb.int/report/venezuela-bolivarian-republic/oral-update-human-rights-situation-venezuela-20-march-2025>

⁶⁹ European Commission, Venezuela, 2025, https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/latin-america-and-caribbean/venezuela_en

⁷⁰ European Commission, European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations, Venezuela, 2024, https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/latin-america-and-caribbean/venezuela_en

⁷¹ HPN (Humanitarian Practice Network), The Complex Humanitarian Emergency in Venezuela, 03.2022, https://odihpn.org/wp-content/uploads/2022/04/HE-80_Venezuela_web.pdf

⁷² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Venezuela, civilians, grenade, 01.01.2023-10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

POZAPRAWNE EGZEKUCJE, UPROWADZENIA, POGROMY

Według organizacji pozarządowych krajowe, stanowe i miejskie jednostki policji, a także siły zbrojne i colectivos (por. opracowanie WIKP nr DPU-WIKP-424/493/2025 z dnia 4.09.2025 r. Grupy colectivo w Wenezueli) dokonują setek pozaprawnych zabójstw każdego roku.^[73]

ACLED nie odnotowuje wielu takich przypadków. W okresie od początku 2023 r. do 10.10.2025 r. ACLED wymienia ok. 30 incydentów z udziałem wojska lub policji, w których zginęło 29 osób. Ofiarami są osoby w stosunku do których policja lub wojsko użyła broni palnej, często bez wyjaśnionego motywu. Służby bezpieczeństwa przeprowadzają również rajdy na wybrane obiekty wyjaśniając, że atakowani mogli należeć do grup przestępczych. Często motywy działań nie są do końca wyjaśnione. Np. w dniu 24.01.2024 r. w Valera (Trujillo) kilku funkcjonariuszy policji zastrzeliło dwóch mężczyzn przebywających w areszcie policyjnym, a następnie zainscenizowało miejsce zbrodni, aby zabójstwa wyglądały na część starcia zbrojnego. Ofiary zostały aresztowane przez sąd w Bella Vista w niejasnych okolicznościach, przewiezione na lokalny posterunek policji i znalezione martwe w samochodzie. Czterech funkcjonariuszy policji zostało aresztowanych za te zabójstwa kilka dni później, dwóch pozostawało na wolności.^[74]

10.05.2025 r. w Caracas – Libertador (Distrito Capital) funkcjonariusze CPNB zastrzelili dwóch cywilów na ulicy 23 w dzielnicy El Guarataro, w parafii San Juan. Naoczni świadkowie twierdzą, że funkcjonariusze strzelali bez uprzedzenia. Policja strzelała podczas pościgu za podejrzanymi. Prokurator generalny wszczął dochodzenie w sprawie zabójstwa przeciwko funkcjonariuszom.^[75]

1.10.2025 r. między gminami Jose Rafael Revenga i Santos Michelena policjanci zastrzelili dwóch młodych mężczyzn na drodze Panamerykańskiej. Ich rodziny twierdziły, że zostali oni bezprawnie straceni, podczas gdy policja stwierdziła, że ofiary były członkami gangu i brały udział w zbrojnej potyczce. Według policji w potyczce brały udział cztery osoby: dwie zginęły, a dwie inne zdołały uciec.^[76]

PRZEMOC STOSOWANA W TRAKCIE DEMONSTRACJI I PROTESTÓW

Zagwarantowana w konstytucji, wolność zgromadzeń jest w praktyce poważnie ograniczona, w 2024 r. dochodziło do gwałtownych starć między protestującymi a siłami bezpieczeństwa.^[77]

Masowe protesty wybuchły w całej Wenezueli po wyborach prezydenckich w lipcu 2024 r., a tysiące ludzi wyszło na ulice, aby zakwestionować bezpodstawne roszczenia urzędującego prezydenta Maduro do zwycięstwa. Siły bezpieczeństwa i prorządowe grupy zbrojne zareagowały na w większości pokojowe protesty z nieproporcjonalną siłą, dokonując arbitralnych aresztowań i używając gazu

⁷³ USDOS (US Department of State), 2023 Country Reports on Human Right Practices, 23.04.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/venezuela/>

⁷⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Venezuela, Military Forces of Venezuela, Police Forces of Venezuela, civilians, 01.01.2023-10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁷⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Venezuela, Military Forces of Venezuela, Police Forces of Venezuela, civilians, 01.01.2023-10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁷⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Venezuela, Military Forces of Venezuela, Police Forces of Venezuela, civilians, 01.01.2023-10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁷⁷ Freedom House, Freedom in the World, Venezuela, <https://freedomhouse.org/country/venezuela/freedom-world/2025>

łzawiącego i ostrej amunicji do rozpraszania tłumów. Według wenezuelskich władz, do połowy sierpnia ponad 2400 osób zostało aresztowanych w związku z protestami. Wenezuelskie organizacje broniące praw człowieka poinformowały, że podczas protestów zginęły 24 osoby; wrześniowy raport Human Rights Watch uznał te doniesienia za wiarygodne i przedstawił dowody wskazujące na udział funkcjonariuszy służb bezpieczeństwa w wielu zabójstwach.^{[78][79]}

Władze Wenezueli zachęcały również ludzi do zgłaszania każdego, kto brał udział w protestach, aresztując domniemanych demonstrantów w ich domach w tygodniach i miesiącach po wyborach. Wielu protestujących i oskarżonych o udział w antyrządowych demonstracjach zostało arbitralnie oskarżonych o poważne przestępstwa, w tym terroryzm, i pozostało w areszcie pod koniec roku 2024.^[80]

ACLED odnotowuje w 2024 r. 21 protestów z użyciem siły, jednak nie wymienia ofiar śmiertelnych. Os stycznia do 10 października 2025 r. odnotowano 8 takich protestów, głównie w związku z wyborami parlamentarnymi. Protestujący okazywali wsparcie Gonzalezowi Urrutii. Protestujących rozpędzało wojsko, policja i colectivo.^[81]

Amnestia dla więźniów politycznych. W lutym 2026 roku w Wenezueli weszła w życie ustawa o amnestii dla więźniów politycznych. Ustawa, przyjęta po przejściu Nicolása Maduro przez siły USA, ma na celu pojednanie narodowe, jednak opozycja zgłasza obawy co do jej pełnej skuteczności. Specjalna komisja Zgromadzenia Narodowego Wenezueli poinformowała, że od czasu wejścia w życie ustawy o amnestii 20 lutego 2026 r. do 25 lutego 2026 r. ponad 3200 osób zostało całkowicie zwolnionych z więzienia. Liczby te obejmują byłych więźniów oraz osoby, które wcześniej przebywały w areszcie domowym lub podlegały innym restrykcyjnym środkom sądowym.^[82]

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA

W okresie od początku 2023 r. do października 2025 r. na terenie Wenezueli odnotowano szereg działań ze strony gangów lub nieokreślonych ugrupowań zbrojnych wymierzonych w osoby cywilne. Są to zamachy na pojedyncze, konkretne osoby, całe rodziny, niekiedy w atakach giną osoby przypadkowe. Motywy zabójstw najczęściej nie są znane, w innych przypadkach przyczyną są wymuszenia, czy przypadkowa wymiana ognia między członkami gangów a służbami bezpieczeństwa. Przykładowo 18.08.2024 r. w Barcelonie (Anzoategui) członek gangu El Jonathan el Gallero zastrzelił mężczyznę z niejasnych powodów. Sprawca został zastrzelony i podczas zbrojnego starcia z policją. Około dwa tygodnie później, okazało się, że był powiązany z ponad 30 innymi przestępstwami.^[83]

1.04.2025 r. w Guarenas (Miranda) uzbrojony mężczyzna zastrzelił parę na parkingu przed ich domem w dzielnicy Nueva Casarapa, położonej w sektorze El Alambique.

⁷⁸ Freedom House, Freedom in the World, Venezuela, <https://freedomhouse.org/country/venezuela/freedom-world/2025>

⁷⁹ HRW (Human Rights Watch), Venezuela: Brutal Crackdown on Protesters, Voters, Killings, Mass Arrests Following Elections, 27.08.2024, <https://www.hrw.org/news/2024/09/04/venezuela-brutal-crackdown-protesters-voters>

⁸⁰ Freedom House, Freedom in the World, Venezuela, <https://freedomhouse.org/country/venezuela/freedom-world/2025>

⁸¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Venezuela, Civilians, protests with violence, 01.01.2023-10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁸² Al Jazeera, Venezuela reports over 3,200 people fully released under new amnesty law, 25.02.2026, <https://www.aljazeera.com/news/2026/2/25/venezuela-reports-over-3200-people-fully-released-under-new-amnesty-law>

⁸³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Venezuela, civilians, attack, 01.01.2023-10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

Sprawca otworzył ogień, przeskoczył ogrodzenie i uciekł na motocyklu prowadzonym przez współlnika, który na niego czekał. Władze uważają, że motywem mogła być zemsta.^[84]

Sporadycznie sprawcy posługują się granatami. W okresie 1.01.2023-12.09.2025 r. było 13 takich przypadków. Śmierć w nich poniosło 5 osób. Np. w dniu 20.07.2024 r. w La Toscana (Monagas) w niejasnych okolicznościach granat został zdetonowany w domu, zabijając dwóch mężczyzn, raniąc kobietę i powodując rozległe szkody materialne. Policja rozważa dwie hipotezy. Z jednej strony, że granat mógł zostać rzucony w dom przez niezidentyfikowanego podejrzanego z grupy przestępczej, prawdopodobnie w związku z wymuszeniami lub sporami między gangami; z drugiej strony, że ofiary wynajmowały dom, że w pomieszczeniach znajdowały się materiały wybuchowe i że mogła to być przypadkowa detonacja.^[85]

16.10.2024 r. w Urena (Tachira) niezidentyfikowany podejrzany rzucił granat w sektorze, w którym nielegalnie sprzedawane jest paliwo, w dzielnicy Bonilla. Jego detonacja zraniła kierowcę taksówki motocyklowej. Nie ma informacji na temat tożsamości lub motywu sprawcy.^[86]

Ogólnodostępne źródła wyrażają także zaniepokojenie dużą liczbą przypadków przemocy ze względu na płeć wobec kobiet i dziewcząt, w tym utrzymującymi się zabójstwami kobiet, zaginięciami oraz przemocą psychiczną i seksualną wobec kobiet i dziewcząt.^[87]

Wenezuela pozostaje ośrodkiem handlu ludźmi, w którym wykorzystywane są zarówno ofiary krajowe, jak i zagraniczne. Kobiety są szczególnie narażone i często wykorzystywane seksualnie. Działalność przestępczą ułatwia brak kontroli ze strony policji oraz współudział władz migracyjnych, kapitanów statków i grup mafijnych działających na granicach.^[88]

Nielegalna broń jest powszechnie dostępna w Wenezueli, a w jej obrocie znaczącą rolę odgrywa korupcja w rządzie. Większość broni gangów pochodzi od państwowego producenta broni palnej, niektórzy członkowie sił bezpieczeństwa sprzedają swoją broń na czarnym rynku. Brak odpowiedzialności rządu oraz zachęty dla urzędników do konfiskowania i niszczenia broni stworzyły błędne koło, w ramach którego funkcjonariusze policji sprzedają przestępcom skonfiskowaną broń. Szlaki prowadzące z Wenezueli, w szczególności przez Norte de Santander i Arauca, są ważnymi kanałami napływu rosyjskiej i europejskiej broni do Kolumbii.^[89]

Wenezuela pozostaje głównym krajem zajmującym się produkcją i handlem kokainą, a handel narkotykami ułatwiają wysocy rangą urzędnicy. Rzeka Amazonka to kluczowy szlak przemytu narkotyków obejmujący Kolumbię, Wenezuelę i Brazylię, przy czym Brazylia jest głównym krajem transportu narkotyków do Europy. Organizacje przestępcze wykorzystują szybkie łodzie do transportu kokainy na wyspy

⁸⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Venezuela, civilians, attack, 01.01.2023-10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁸⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Venezuela, civilians, grenades, 01.01.2023-10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁸⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Venezuela, civilians, grenades, 01.01.2023-10.10.2025, dane pobrano 16.10.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁸⁷ Amnesty International (AI), The State of the World's Human Rights; Venezuela 2023, 24.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107914.html>

⁸⁸ Global Organized Crime Index, Venezuela, <https://ocindex.net/country/venezuela>

⁸⁹ Global Organized Crime Index, Venezuela, <https://ocindex.net/country/venezuela>

karaibskie, a Wenezuelczycy zapewniają tanią siłę roboczą przy zbiorze, przetwarzaniu i transporcie przesyłek.^[90]

PRAWNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY DOTYCZĄCE ZMIANY MIEJSCA POBYTU

PRZEPISY REGULUJĄCE SWOBODĘ PRZEMIESZCZANIA SIĘ

Ruch wewnętrzny jest ograniczony przez zagrożenia dla bezpieczeństwa fizycznego w niektórych częściach kraju, a Wenezuelczycy nadal uciekają za granicę przed prześladowaniami politycznymi, brakiem bezpieczeństwa oraz nakładającymi się kryzysami społecznymi i gospodarczymi.^[91]

Po wyborach prezydenckich z 2024 r. rząd anulował bez uprzedzenia i podania przyczyny paszporty wenezuelskich dziennikarzy, działaczy na rzecz praw człowieka, przywódców politycznych i innych, co wpłynęło na ich zdolność do podróżowania do lub z Wenezueli.^[92]

Rząd Maduro ograniczał przemieszczanie się niektórych liderów opozycji, czasami odmawiając im wstępu na pokłady samolotów krajowych.^[93]

MIGRACJE WEWNĘTRZNE

Większość ludności koncentruje się na północnych i zachodnich wyżynach wzdłuż wschodniej części na północnym krańcu Andów, na obszarze obejmującym stolicę Caracas. Populacja miejska obejmuje: 88,4% całkowitej populacji (2023). Wskaźnik urbanizacji to 1,16% w skali rocznej (2020-25).^[94]

Miasta o największej populacji: Caracas (stolica) – 2,972 mln, Maracaibo - 2,368 mln, Valencia - 1,983 mln, Barquisimeto - 1,254 mln, Maracay - 1,243 mln, Ciudad Guayana - 964 tys. (2023).^[95]

Większość migracji wewnętrznych w Wenezueli wynika z braku zatrudnienia na obszarach wiejskich, co zmusza Wenezuelczyków do przenoszenia się do bardziej zaludnionych obszarów miejskich. Ponadto innymi czynnikami powodującymi przesiedlenia są niskie dochody, w dalszej kolejności kwestie bezpieczeństwa, ale także brak podstawowych usług, takich jak dostęp do wody pitnej, opieki zdrowotnej i edukacji itp.^[96]

⁹⁰ Global Organized Crime Index, Venezuela, <https://ocindex.net/country/venezuela>

⁹¹ Freedom House, Freedom in the World, Venezuela, <https://freedomhouse.org/country/venezuela/freedom-world/2025>

⁹² Freedom House, Freedom in the World, Venezuela, <https://freedomhouse.org/country/venezuela/freedom-world/2025>

⁹³ USDOS (US Department of State), 2023 Country Reports on Human Right Practices, 23.04.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/venezuela/>

⁹⁴ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

⁹⁵ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>

⁹⁶ Integral Human Development, Venezuela, <https://migrants-refugees.va/country-profile/venezuela/>

WEWNĘTRZNI UCHODźCY

We wrześniu 2023 r. obrońcy praw człowieka zgłosili, że siły zbrojne przejęły kontrolę nad Parkiem Narodowym Yapacana na południu kraju, wydalając nielegalnych górników i chłopów przy użyciu rzekomo nieproporcjonalnej siły. Ministerstwo Obrony potwierdziło śmierć dwóch osób, trzy osoby zostały ranne i eksmisję 12 tys. osób z tego obszaru, z których wiele stanowiła ludność tubylcza. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego podały, że podczas operacji zginęło co najmniej 10 osób.^[97]

UCHODźCY W KRAJACH SĄSIEDNICH

Sytuacja polityczna i gospodarcza w Wenezueli doprowadziła do bezprecedensowego napływu migrantów i uchodźców w Ameryce Łacińskiej i na Karaibach. Od grudnia 2024 r. ponad 7,89 mln Wenezuelczyków przebywa poza swoim krajem pochodzenia, co stanowi drugie co do wielkości wysiedlenie na świecie. Kraje sąsiadujące z Wenezuelą solidarnie i gościnnie reagują na wyzwania humanitarne i związane z mobilnością ludzi, a ich drzwi w dużej mierze pozostają otwarte dla wenezuelskich migrantów i uchodźców. Większość migrantów i uchodźców z Wenezueli przebywa w regionie (6,70 mln według stanu na grudzień 2024 r.). Do największych krajów przyjmujących należą Kolumbia (2,8 mln), Peru (1,7 mln), Brazylia, Chile i Ekwador.^[98]

PODSUMOWANIE

Boliwariańska Republika Wenezueli (hiszp. República Bolivariana de Venezuela) jest federalną republiką prezydencką.

System prawny Wenezueli nie przewiduje kary śmierci. Nie jest ona orzekana ani wykonywana.

Na terenie Wenezueli toczy się konflikt pomiędzy siłami zbrojnymi tego kraju a grupami zbrojnymi, m.in. kolumbijską Armią Wyzwolenia Narodowego (ELN) oraz grupami zbrojnymi, które wyłoniły się z Rewolucyjnych Sił Zbrojnych Kolumbii (FARC). Członkowie ELN oraz FARC działają w Wenezueli, głównie w stanach Amazonas, Apure, Bolívar, Guárico, Táchira, i Zulia. Incydenty, związane z działalnością tych organizacji nie powodują jednak powszechnego zagrożenia dla życia ludności cywilnej.

W Wenezueli działa także kilkadziesiąt gangów przestępczych, które są aktywne w całym kraju, a przede wszystkim na terenie przygranicznym Wenezueli z Kolumbią, Brazylią i Gujaną oraz w stanie Arco Minero del Orinoco. Skala zabójstw na tle kryminalnym jest jedną z najwyższych w regionie, stanowiąc poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa cywilów.

⁹⁷ Amnesty International (AI), The State of the World's Human Rights; Venezuela 2023, 24.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107914.html>

⁹⁸ IOM (International Organization for Migration) About the Regional Venezuela Situation, <https://respuestavenezolanos.iom.int/en/about-regional-venezuela-situation>

Starcia między siłami zbrojnymi a niepaństwowymi grupami zbrojnymi, przemoc wynikająca z nielegalnego wydobywania i walk między gangami o kontrolę nad kopalniami mogą powodować przesiedlenia setek cywilów do sąsiednich stanów i gmin. Migracje odnotowano w stanie Apure oraz w stanach granicznych, takich jak Bolívar i Amazonas. Kryzys gospodarczy i humanitarny powoduje masowe wyjazdy z kraju, najczęściej do innych państw regionu.

W styczniu 2026 r. wskutek militarnej interwencji Stanów Zjednoczonych pojmano prezydenta Nicolasa Maduro z małżonką. Obowiązki prezydenta pełni obecnie jego zastępczyni Nancy Rodríguez. Zachodzące zmiany polityczne nie wpłynęły jak do tej pory na stabilizację kraju, ale ogólna sytuacja wciąż pozostaje trudna i niepewna.

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji bezpieczeństwa może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o **art. 15 pkt. 3 oraz art. 18 pkt. 1. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.**

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

BIBLIOGRAFIA

1. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Venezuela, civilians, 01.01.2023-10.10.2025, dane pobrano 16.10.2029, <https://acleddata.com/data-export-tool>
2. ACLED, Q&A: How stable is post-Maduro Venezuela?, 12.01.2026, <https://acleddata.com/qa/qa-how-stable-post-maduro-venezuela>
3. Al Jazeera, Trump says US role in Venezuela could last for years, 08.01.2026, <https://www.aljazeera.com/news/2026/1/8/trump-says-us-could-run-venezuela-for-years-report> <https://www.aljazeera.com/news/2026/1/8/trump-says-us-could-run-venezuela-for-years-report>
4. Al Jazeera, Venezuela reports over 3,200 people fully released under new amnesty law, 25.02.2026, <https://www.aljazeera.com/news/2026/2/25/venezuela-reports-over-3200-people-fully-released-under-new-amnesty-law>
5. Al. Jazeera, Venezuela election results: Who lost, won and what next?, 26.05.2025, <https://www.aljazeera.com/news/2025/5/26/venezuela-election-results-who-lost-won-and-what-next>
6. AI (Amnesty International), The State of the World's Human Rights; Venezuela 2023, 24.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107914.html>
7. AI (Amnesty International), Venezuela Overview, <https://www.amnesty.org/en/location/americas/south-america/venezuela/>
8. Canadian Global Affaires Institute, Muggah R., Garzon J.C., Venezuela's raging homicide epidemic is going unrecorded, 31.03.2017, <https://www.cgai.ca/opedmarch312017>
9. Chatham House, The US capture of President Nicolás Maduro – and attacks on Venezuela – have no justification in international law, 04.01.2026, <https://www.chathamhouse.org/2026/01/us-capture-president-nicolas-maduro-and-attacks-venezuela-have-no-justification>
10. CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Venezuela, 07.01.2026, <https://web.archive.org/web/20260201050400/https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/venezuela/>
11. CNBC, Meredith S., What Trump's Venezuela intervention means for Guyana's vast oil wealth, 12.01.2026, <https://www.cnn.com/2026/01/12/oil-trump-venezuela-guyana-essequibo-territorial-dispute.html/>
12. CSIS (Centre for Strategic and International Studies), Imagery from Venezuela Shows a Surgical Strike, Not Shock and Awe, 09.01.2026, <https://www.csis.org/analysis/imagery-venezuela-shows-surgical-strike-not-shock-and-awe>
13. Defence24.pl, Masowe poparcie ludności Wenezueli dla planów przejęcia części Gwiny, 04.12.2023, <https://defence24.pl/geopolityka/masowe-poparcie-ludnosci-wenezueli-dla-planow-przejecia-czesci-gwiny>

14. Dialogo Americas, Maduro Stokes Up Essequibo Conflict to Gain Legitimacy, 13.03.2025, <https://dialogo-americas.com/articles/maduro-stokes-up-essequibo-conflict-to-gain-legitimacy/>
15. European Commission, Venezuela, 2025, https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/latin-america-and-caribbean/venezuela_en
16. European Commission, European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations, Venezuela, 2024, https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/latin-america-and-caribbean/venezuela_en
17. Freedom House, Freedom in the World, Venezuela, <https://freedomhouse.org/country/venezuela/freedom-world/2025>
18. Gazeta prawna, Wenezuela gromadzi swoje wojsko przy granicy z Gujaną. Będzie konflikt?, 13.02.2024, <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/swiat/artykuly/9430910,wenezuela-gromadzi-swoje-wojsko-przy-granicy-z-gujana-bedzie-konflikt.html>
19. Global Organized Crime Index, Venezuela, <https://ocindex.net/country/venezuela>
20. HPN (Humanitarian Practice Network), The Complex Humanitarian Emergency in Venezuela, 03.2022, https://odihpn.org/wp-content/uploads/2022/04/HE-80_Venezuela_web.pdf
21. HRW (Human Rights Watch), Venezuela: Brutal Crackdown on Protesters, Voters, Killings, Mass Arrests Following Elections, 27.08.2024, <https://www.hrw.org/news/2024/09/04/venezuela-brutal-crackdown-protesters-voters>
22. In Sight Crime, In Lara, Venezuela Criminal Colectivos Control Public Services, 25.04.2024, <https://insightcrime.org/news/in-lara-venezuela-criminal-colectivos-control-public-services/>
23. Insight Crime, ELN in Venezuela, 28.01.2020, <https://insightcrime.org/venezuela-organized-crime-news/eln-in-venezuela/>
24. Insight Crime, FBL/FPLN, 14.02.2023, <https://insightcrime.org/venezuela-organized-crime-news/fbl/>
25. Insight Crime, Venezuela's Organized Crime Top 10 for 2023, 16.02.2023, <https://insightcrime.org/news/venezuelas-organized-crime-top-10-for-2023/>
26. Integral Human Development, Venezuela, <https://migrants-refugees.va/country-profile/venezuela/>
27. Interia Wydarzenia, Ujawnili listę zabitych przez USA. Więcej obcokrajowców niż Wenezuelczyków, 07.01.2025 r., <https://wydarzenia.interia.pl/zagranica/news-ujawnili-liste-zabitych-przez-usa-wiecej-obcokrajowcow-niz-w.nld,22505501>
28. IOM (International Organization for Migration) About the Regional Venezuela Situation, <https://respuestavenezolanos.iom.int/en/about-regional-venezuela-situation>
29. OHCHR (Office of the High Commissioner for Human Rights), Oral Update on Human Rights Situation in Venezuela, 20.03.2025, <https://reliefweb.int/report/venezuela-bolivarian-republic/oral-update-human-rights-situation-venezuela-20-march-2025>

30. Statista, Venezuela: homicide rate 2014-2024, 04.03.2025,
<https://www.statista.com/statistics/984669/homicide-rate-venezuela/>
31. The Guardian, Monday briefing: Why the US moved to oust Venezuela's president, 05.01.2026, <https://www.theguardian.com/world/2026/jan/05/monday-briefing-why-the-us-moved-to-oust-venezuelas-president>
32. The Guardian, Why has the US captured Venezuela's president and what happens next?, 04.01.2026, <https://www.theguardian.com/world/2026/jan/03/why-trump-us-attacked-caracas-captured-venezuela-president-nicolas-maduro>
33. TVN24, "Egzystencjalne zagrożenie". Wenezuela zagłosowała za przejęciem ponad połowy terytorium sąsiedniego państwa, 04.12.2024,
<https://tvn24.pl/swiat/wenezuela-referendum-ws-przejecia-essequibo-ponad-polowy-terytorium-gujany-wyniki-konsekwencje-st7502807>
34. TVN24, Wenezuelski dyktator pyta obywateli, czy chcą przyłączenia bogatego w ropę regionu sąsiedniego kraju, 03.12.2024,
<https://tvn24.pl/swiat/wenezuela-gujana-referendum-o-zajeciu-regionu-essequibo-st7497244>
35. USDOS (US Department of State), 2023 Country Reports on Human Right Practices, 23.04.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/venezuela/>
36. Wikipedia, Capital punishment in Venezuela,
https://en.wikipedia.org/wiki/Capital_punishment_in_Venezuela